

BEATA BILICKA*

TORUŃ

YOUCAT NARZĘDZIEM RADOSNEJ NOWEJ EWANGELIZACJI

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2014.056>

Ogłoszona 24 listopada 2013 roku na zakończenie Roku Wiary pierwsza adhortacja papieża Franciszka *Evangelii gaudium* (*Radość Ewangelii*) wzbudziła bardzo duże zainteresowanie i liczne komentarze nie tylko wśród teologów i duszpasterzy, ale także dziennikarzy, a nawet ludzi, którzy – jak się wydaje – nie pozostają w żywej relacji z Kościołem katolickim. W wielu miejscach, w prasie, telewizji, także w Internecie, komentuje się zalecenia i sugestie Ojca Świętego dotyczące między innymi homilii, kwestii społecznych, a także *nowej ewangelizacji*. Niniejszy artykuł wpisuje się, aczkolwiek w wąskim zakresie, w nurt dyskusji na temat *nowej ewangelizacji*, widzianej w kontekście wydanego w 2011 roku katechizmu młodych *Youcat*. Wydaje się, że publikacja ta nie doczekała się jeszcze w Polsce właściwej recepcji, co więcej, przez wielu katechetów nie została nawet dostrzeżona. Warto więc zastanowić się, dlaczego tak jest i jak można ją wykorzystać w dziele *nowej ewangelizacji*, która – jak zaleca papież Franciszek – powinno wkroczyć w nowy etap, pełen zapału oraz dynamizmu¹.

---

* Beata Bilicka – doktor habilitowany nauk teologicznych w zakresie katechetyki. Od 2012 roku kierownik Zakładu Katechetyki i Pedagogiki Religii na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu.

¹ Por. Franciszek, *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” o głoszeniu Ewangelii*

Przyjmując z dużym entuzjazmem nową adhortację, nie możemy jednak zapominać, że stanowi ona kontynuację dzieła *nowej ewangelizacji* zapoczątkowanej przez św. Jana Pawła II i realizowanej przez Benedykta XVI, który powołał między innymi Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji (2010 r.)² i zwołał XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów na temat *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*. Mamy „nowe” narzędzia do prowadzenia tego dzieła, dane nam także przez poprzedników papieża Franciszka – *Katechizm Kościoła Katolickiego*, *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego* oraz katechizm młodych *Youcat*.

Artykuł składa się z czterech części. W pierwszej – w świetle adhortacji *Evangelii gaudium* papieża Franciszka – zostanie krótko opisana idea *nowej ewangelizacji*. W drugiej zostanie scharakteryzowany katechizm dla młodzieży *Youcat*, zwłaszcza jego zalety. W kolejnej części zastanowimy się, czy i na ile korzystamy z katechizmu *Youcat* w szkolnym nauczaniu religii? Spróbujemy odpowiedzieć na to pytanie, przedstawiając wyniki analizy wybranych podręczników do nauki religii dla gimnazjum. W ostatniej części podamy kilka sugestii, w jaki sposób wykorzystać *Youcat* w szkolnym nauczaniu religii.

I. NOWA EWANGELIZACJA WEDŁUG PAPIEŻA FRANCISZKA

Dla określenia i opisanie działalności Kościoła stosuje się wiele terminów. Czesław Parzyszek zauważa, że „Dla Soboru Watykańskiego II istotnym słowem kluczem jest termin *apostolstwo*, a w nauce poso-

---

we współczesnym świecie, Watykan 2013, wyd. pol. Kraków 2103, nr 17, dalej stosuję skrót: EG. Korzystam z wersji PDF: http://www.wydawnictwowam.pl/?Page=info&Id=Adhortacja_Franciszka_Evangelii_Gaudium, dostęp: 8.01. 2014.

² Zadaniemi Rady są: „Pogłębienie znaczenia teologicznego i duszpasterskiego *nowej ewangelizacji*; krzewienie i sprzyjanie, w ścisłej współpracy z zainteresowanymi episkopatami studium, upowszechniania i realizacji Magisterium papieskiego odnoszące się do tematyki związanej z *nową ewangelizacją*; zaznajamianie i wspieranie inicjatyw związanych z *nową ewangelizacją* mające już miejsce w poszczególnych Kościołach partykularnych i promocja realizacji nowych, angażując także zakony oraz stowarzyszenia wiernych oraz nowe wspólnoty; studiowanie i sprzyjanie wykorzystywaniu nowoczesnych form komunikacji jako narzędzi *nowej ewangelizacji*; krzewienie używania *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, jako istotnego i pełnego sformułowania treści wiary dla ludzi naszych czasów”, <http://ekai.pl/wydarzenia/x33932/benedykt-xvi-utworzyl-papieska-rade-ds-krzewienia-nowej-ewangelizacji/>, dostęp: 10.01.2014.

borowej Paweł VI i teolodzy posługują się słowem *ewangelizacja*. Natomiast Sługa Boży Jan Paweł II nie przekreślał treści słów apostołstwo czy ewangelizacja, lecz podkreślał treść, która kryje się w pojęciu *nowa ewangelizacja*³. Termin *nowa ewangelizacja* wprowadzony i rozpowszechniony za pontyfikatu św. Jana Pawła II nie oznacza oczywiście głoszenia „nowej Ewangelii”, dla której źródłem byłby współczesny człowiek, współczesna kultura czy nasze rozumienie ludzkich potrzeb. „Według Papieża – jak podkreśla Parzyszek – *nowa ewangelizacja* to głoszenie Ewangelii zawsze nowej i zawsze niosącej nowość, [która] musi być prowadzona z *nową gorliwością, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu (VS 106)*”⁴. Źródłem nieustannego zapału i nowej gorliwości ewangelizacyjnej jest przede wszystkim Duch Święty, który uświęca i ożywia Kościół. Drugi papieski postulat dotyczący potrzeby stosowania nowych metod domaga się odczytywania go w kontekście mentalności współczesnych ludzi, uwarunkowań kulturowych oraz przemian, jakie zachodzą w świecie. Treść Ewangelii i jej przesłanie są niezmiennie, „stare”, zmienia się jednak ich odbiorca. I to ze względu na „nowego” odbiorcę trzeba nieustannie weryfikować metody ewangelizacji, aby były dostosowane do jego potrzeb. Istnieje konieczność odnalezienia i stosowania języka komunikacji, który byłby adekwatny do czasu i osób. Wśród nowych środków wyrazu, jakie mamy dziś do dyspozycji, należy wymienić radio, telewizję, prasę, teatr, Internet⁵, a także portale społecznościowe, z których chętnie i często korzystają nie tylko młodzi ludzie.

Przyjmuje się, że Jan Paweł II jako pierwszy użył terminu *nowa ewangelizacja*, gdy podczas pierwszej pielgrzymki do Polski (1979 r.), w czasie Mszy Świętej w Sanktuarium Krzyża Świętego w Mogile-Nowej Hucie, powiedział:

Kiedy postawiono opodal tego miejsca nowy drewniany krzyż, było to już w okresie Millennium. Otrzymaliśmy znak, że na progu nowego Tysiąclecia – w te nowe czasy i nowe warunki – wchodzi na nowo Ewangelia. Że rozpoczęła się *nowa ewangelizacja*, jak gdyby druga, a przecież ta sama co pierwsza. Krzyż trwa, choć zmienia się świat.

---

³ Cz. Parzyszek, *Treść pojęcia „nowa ewangelizacja” według Jana Pawła II*, „Kultura – Media – Teologia” 2 (2010), nr 2, s. 137.

⁴ Tamże, s. 146.

⁵ Por. tamże, s. 146–149.

Dziękujemy dzisiaj przy krzyżu mogiłskim, a zarazem przy krzyżu nowohuckim, za ten nowy początek ewangelizacji, który tutaj się dokonał⁶.

O wkładzie Jana Pawła II w propagowanie terminu *nowa ewangelizacja* wspomniano również w *Lineamenta XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*⁷.

Nie jest możliwe podanie jednej i pełnej definicji *nowej ewangelizacji*, chociażby dlatego, że nie można podać jednego wzoru, według którego ma być prowadzona. Można jednak próbować opisać, czym ona jest⁸. *Nowa ewangelizacja*, jak sugeruje przymiotnik „nowa”, to przede

⁶ Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej w Sanktuarium Krzyża Świętego w Mogile-Nowej Hucie, Kraków 9 czerwca 1979 r.*, w: *Jan Paweł II w Polsce 1979–1983–1987. Przemówienia i homilie*, Warszawa 1991, s. 233.

⁷ „Choć *nowa ewangelizacja* jest już pojęciem powszechnie znanym i dość dobrze przyswojonym, faktem pozostaje, że pojęcie to pojawiło się niedawno w refleksji kościelnej i duszpasterskiej, a zatem w znaczeniu nie zawsze jasnym i definitywnie ustalonym. Wprowadził je Papież Jan Paweł II, po raz pierwszy – bez specjalnego rozgłosu i niemal nie spodziewając się, jaką rolę odegra ono w przyszłości – w czasie swej podróży apostolskiej do Polski. Potem pojęcie *nowej ewangelizacji* pojawiało się i było przez niego podejmowane przede wszystkim w nauczaniu skierowanym do Kościołów w Ameryce Łacińskiej. Papież Jan Paweł II posługiwał się tym pojęciem, aby w ten sposób dać nowy rozmach; wprowadził je jako sposób na przekaz energii [sic!], Ewangelii – przyp. BB] z myślą o nowym zapale misyjnym i ewangelizacyjnym”, *Lineamenta XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, Watykan 2011, nr 5, http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20110202_lineamenta-xiii-assembly_pl.html, dostęp: 10.01.2014.

⁸ Według zestawienia podanego przez I. Szarejko *nowa ewangelizacja* to między innymi: „Nowe kluczowe pojęcie we współczesnej teologii patralnej [sic!], pastoralnej – przyp. BB] – bp W. Kasper; nowe hasło pastoralne (K. Koch); aktualny program duszpasterski Kościoła u progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa (kard. J. Glemp); głoszenie Ewangelii z nowym zapalem, nowymi metodami i z zastosowaniem nowych środków wyrazu (Jan Paweł II); nowy zapal apostolski i nowe przedsięwzięcie ewangelizacyjne (tenże); głoszenie Ewangelii zawsze nowej i zawsze niosącej nowość (tenże); duszpasterstwo naprawdę misyjne, które nie czeka biernie, lecz wyrusza na poszukiwanie zagubionych owiec (tenże); papieski apel o nowy zapal Kościołów lokalnych i wszystkich chrześcijan do ewangelizacji świata (kard. J. Ratzinger); proces ewangelizacji wspierany nową pomysłowością, nowym zapalem i zaangażowaniem wszystkich chrześcijan (tenże); nowe wezwanie do nawrócenia oraz wiary w Chrystusa i jego Ewangelię (CELAM); ewangelizacja w nowych uwarunkowaniach społecznych (W. Zauner); nowa inkultuacja Ewangelii z nowoczesną kulturą europejską (K. Koch); działalność ewangelizacyjna Kościoła z zastosowaniem nowych metod i środków wyrazu oraz nowych treści ewangelizacji, wynikających z aktualnych interpretacji nowych problemów ludzkich i z dialogu ze współczesną kulturą (ks. J. Majka); nie tylko nowa prezentacja treści orędzia ewan-

wszystkim odnowiony sposób głoszenia Ewangelii. Ma on być nowy w gorliwości, stosowanych metodach i środkach oraz – jak podkreśla papież Franciszek – ma być radosny, bo „Radość Ewangelii, wypełniająca życie wspólnoty uczniów, jest radością misyjną” (EG 21).

Program radosnej ewangelizacji współczesnego świata zamieścił papież w adhortacji *Evangelii gaudium*, którą uznaje się za programowy dokument jego pontyfikatu. Adhortacja jest owocem XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, który odbył się w dniach 7–28 października 2012 roku w Rzymie (por. EG 14). Dokument jest bardzo obszerny, zawiera aż 288 punktów i omawia szeroki – jak na adhortację – zakres tematów, stąd też przez niektórych komentatorów postrzegany jest jako swego rodzaju encyklika⁹. Ze względu na powyższe odniesiemy się tylko do niektórych wybranych zagadnień poruszanych przez papieża Franciszka.

W *Evangelii gaudium* uwagę zwraca zastosowana przez Ojca Świętego metodologia. Zdaniem nuncjusza apostolskiego w Polsce C. Migliore papież stosuje metodologię podobną do tej, której używa, mówiąc swoje homilie – najpierw przedstawia element pozytywny i ogłasza radość Ewangelii, a następnie opinie krytyczne dotyczące kondycji społecznej oraz moralnej naszych czasów¹⁰. Dokument, co wynika z jego tytułu, poświęcony jest przede wszystkim dziełu ewangelizacji. Ma on także duże znaczenia dla polskiej katechezy, prowadzonej od 1990 roku w formie szkolnego nauczania religii, które jest:

szansą dla ewangelizacji, ponieważ dla niektórych ochrzczonych, zdystansowanych do wiary, szkolne lekcje religii są jedynym miejscem spotkania z Ewangelią, ze świadkami wiary, jakimi są katecheci i uczni-

---

gelicznego, lecz również naświetlenie przy pomocy ewangelicznych kryteriów nowych problemów współczesności (ks. M. Duda); *druga ewangelizacja zdechrystianizowanych społeczeństw Europy Zachodniej* (kard. G. Danneels); ewangelizowanie *nowego świata*, czyli świata w nowej rzeczywistości intensywnie zachodzących zmian (ks. K. Keler); przepowiadanie z nową mocą Jezusa Chrystusa oraz Jego Ewangelii chrześcijanom i niechrześcijanom (ks. P. Jarecki)”, I. Szarejko, *Ewangelizacja jako wyzwanie czasu*, „Katecheta” 56 (2012), nr 7–8, s. 81–82.

⁹ Por. P. Pomianek, *Radość Ewangelii. Omówienie adhortacji papieża Franciszka* (cz. 1), <http://dziennikparafialny.pl/2013/radosc-ewangelii-omowienie-adhortacji-papieza-franciszka-cz-1/>, dostęp: 7.01.2014.

¹⁰ Polska prezentacja adhortacji „*Evangelii gaudium*”, http://ekai.pl/wydarzenia/temat_dnia/x73704/polska-prezentacja-adhortacji-ewangelii-gaudium/, dostęp: 7.01.2014.

wie głęboko wierzący; jest to jedyne miejsce, gdzie dzieci i młodzież ze środowisk zdechrystianizowanych mogą usłyszeć głos Kościoła i gdzie dokonać się może wyjaśniające wprowadzenie w liturgię i modlitwę Kościoła¹¹.

W adhortacji papież w kilku miejscach podkreśla, że chce przede wszystkim podzielić się swoimi refleksjami dotyczącymi wielu kwestii¹², podsunąć wskazówki, „które mogą pobudzić i ukierunkować w całym Kościele nowy etap ewangelizacji, pełen zapału i dynamizmu” (EG 17). Mają one – jak stwierdza – „znaczenie programowe” i mają przynieść „poważne konsekwencje” (EG 25).

W dokumencie dominuje wołanie o radość, którą należy rozumieć jako optymizm i pogodę ducha, a nie wesołkowatość. Ojciec Święty w braku autentycznej radości dostrzega przyczynę nieskuteczności w głoszeniu Ewangelii w naszych czasach. „Istnieją chrześcijanie, którzy zdają się żyć Wielkim Postem bez Wielkanocy. [...] Rozumiem – podkreśla Franciszek – osoby skłaniające się do smutku z powodu doświadczenia poważnych trudności, jednak trzeba pozwolić, aby powoli zaczęła się budzić radość wiary jako tajemnicza, ale mocna ufnosć, nawet pośród najgorszej udręki” (EG 6). Ta radość wiary jest bardzo potrzebna w obecnych czasach, ponieważ „społeczeństwo technologiczne zdołało pomnożyć okazję do przyjemności, lecz nie przychodzi mu łatwo doprowadzić do radości” (EG 7).

Papież przypomina także, iż „Za każdym razem, gdy staramy się powrócić do źródeł i odzyskać pierwotną świeżość Ewangelii, pojawiają się nowe drogi, twórcze metody, inne formy wyrazu, bardziej wymowne znaki, słowa zawierające nowy sens dla dzisiejszego świata” (EG 11). Takie nowe metody i bardziej wymowne znaki potrzebne są także na naszych szkolnych lekcjach religii. Niektórzy katecheci zwracają uwagę,

¹¹ Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2001, nr 57. Dalej stosuję skrót: PDK.

¹² P. Pomianek zauważa, że „adhortacja przypomina raczej zbiór złotych myśli papieża Franciszka, pośród których każdy znajdzie coś wartościowego dla siebie, niż zwarty kościelny dokument. Wiemy, że obecny papież lubuje się w wyrazistych sentencjach, które lotem błyskawicy za pośrednictwem mediów okrążają kulę ziemską. Można podejrzewać, że ten dość luźny styl może zachęcić do lektury adhortacji szersze rzesze duchownych i świeckich”, P. Pomianek, dz. cyt. Do takich „sentencji” można już niewątpliwie zaliczyć słowa: „Bóg nigdy nie męczy się przebaczeniem; to nas męczy prośenie Go o miłosierdzie” (EG 3).

że nierzadko również ludzie młodzi nie potrafią przeżywać radości, nie doświadczają radości wiary, radości, jaką daje przyjęcie Dobrej Nowiny. Trzeba śmiało – jak zaleca Franciszek – i kreatywnie szukać nowych sposobów ewangelizacji, przemyśleć na nowo jej cele, styl i metody (por. EG 33). Trzeba zwrócić uwagę na sposób komunikowania Radosnej Nowiny, aby był jasny i czytelny dla współczesnego człowieka. Mamy być realistami „i nie traktować jako pewnik, że nasi rozmówcy znają pełne tło tego, co mówimy, albo że mogą połączyć nasze słowa z istotnym rdzeniem Ewangelii nadającym im sens, piękno i atrakcyjność” (EG 34).

Ojciec Święty poświęca wiele miejsca nie tylko językowi i sposobom komunikowania orędzia, ale przestrzega także przed sprowadzaniem go jedynie do kwestii moralnych czy drugorzędnych aspektów. W głoszeniu Ewangelii mamy zachować hierarchię prawd wiary i należyłą proporcję (por. EG 36, 38). Wobec przemian kulturowych, które zachodzą obecnie bardzo szybko, między innymi na skutek innowacji technologicznych i postępu nauki, a także zmian sposobów komunikacji, należy stale zwracać uwagę, aby odwieczne prawdy wiary przekazywać „w języku pozwalającym dostrzec ich nieustanną nowość, ponieważ w depozycie nauki chrześcijańskiej *czym innym jest istota [...] a czym innym jest sposób jej wyrażania*. Niekiedy wierni słuchając języka ściśle ortodoksyjnego, wynoszą coś całkowicie obcego autentycznej Ewangelii Jezusa Chrystusa, ze względu na język przez nich używany i rozumiany” (EG 41). Zdarza się tak, że przekazujemy jakieś sformułowania, definicje, ale nie przekazujemy istoty rzeczy (por. EG 41). Dzieje się tak również na lekcjach religii, kiedy dla katechety najważniejszym celem, jaki sobie stawia, jest przekazanie uczniom wiedzy i nauczanie pojęć¹³.

Franciszek przypomina, że prawdy wiary należy przekazywać w różnych formach i odnowę tych form wyrazu uważa dziś za niezbędną po to, „aby można było przekazać współczesnemu człowiekowi ewangeliczne orędzie w jego niezmiennym sensie” (EG 41). Trzeba starać się zrozumieć ludzi młodych, ich niepokoje, czasami nawet żądania, cierpliwie słuchać, a przede wszystkim mówić do nich zrozumiałym językiem (por.

---

¹³ Warto w tym miejscu przypomnieć, że najważniejszym celem katechezy jest komunია z Jezusem Chrystusem. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* naucza: „Nadrzędnym celem katechezy, któremu podporządkowane są wszystkie pozostałe, jest nie tylko spotkanie z Jezusem, ale zjednoczenie, a nawet głęboka z Nim zażyłość. Katecheza zatem, już na płaszczyźnie celów, ma charakter chrystocentryczny” (PDK 21).

EG 105). Papież podkreśla, że „gdy staramy się odczytywać znaki czasu w aktualnej rzeczywistości, wypada słuchać młodych i starszych. Jedni i drudzy są nadzieją narodów. [...] Młodzi wzywają nas do rozbudzenia i pogłębienia nadziei, ponieważ noszą w sobie nowe tendencje ludzkości i otwierają nas na przyszłość” (EG 108).

Adhortacja nie jest poświęcona wprost katechizacji. Ojciec Święty wspomina jednak o trudnościach w znalezieniu dla parafii dobrze przygotowanych katechetów, gotowych do podjęcia zadania apostołskiego, pełnego misyjnego dynamizmu i zaangażowania (por. EG 81). Podkreśla także wartość katechezy kerygmatycznej i mistagogicznej. W katechezie – zdaniem papieża – zasadniczą rolę odgrywa pierwsze przepowiadanie, czyli kerygma, która jest trynitarna. Zajmuje ona, zarówno w działalności ewangelizacyjnej, jak i w odnowie Kościoła, centralne miejsce. Dlatego w ustach katechety powinno stale rozbrzmiewać orędzie: „Jezus Chrystus cię kocha, dał swoje życie, aby cię zbawić, a teraz jest żywy u twego boku codziennie, aby cię oświecić, umocnić i wyzwolić” (EG 164). Franciszek przestrzega przed zaniechaniem w katechezie głoszenia kerygmy „na rzecz formacji, która miałaby być bardziej *solidna*. Nie ma nic bardziej solidnego, bardziej głębokiego, bardziej pewnego, bardziej treściwego i bardziej mądrego od przepowiadania początkowego. Cała formacja chrześcijańska jest przede wszystkim pogłębieniem kerygmy” (EG 165). Zauważa, że w ostatnich dziesięcioleciach rozwinęła się inna, również ważna cecha katechezy, a mianowicie inicjacja mistagogiczna, oznaczająca „zasadniczo dwie rzeczy: niezbędną progresywność doświadczenia formacyjnego, w którym uczestniczy cała wspólnota, oraz dowartościowanie liturgicznych znaków inicjacji chrześcijańskiej” (EG 166). Zdaniem Ojca Świętego potrzeba odnowy mistagogicznej nie została jeszcze uwzględniona w wielu programach i podręcznikach katechetycznych. „Spotkanie katechetyczne jest głosem Słowa i jest na nim skoncentrowane, ale potrzebuje zawsze odpowiedniego środowiska i atrakcyjnej motywacji, posługiwania się wymownymi symbolami, włączenia w szeroki proces rozwoju oraz integracji wszystkich wymiarów osoby we wspólnotowym procesie słuchania i odpowiedzi” (EG 166).

Evangelii gaudium jest wyrazem papieskiego pragnienia, aby rozpocząć nowy etap *nowej ewangelizacji*. Wszyscy ochrzczeni powinni z nową żarliwością i dynamizmem nieść innym miłość Jezusa, jakiej sami doświadczają, oraz radość i piękno przyjaźni z Chrystusem. Zdaniem kardynała Karl Lehmana „W epoce umiędzynarodowienia kontaktów i w sytuacji katolicyzmu otwartego na świat *YouCat* może stać się *sercem*

nowej ewangelizacji. Jest to doskonały przykład nowej ewangelizacji, który powinien spotkać się z wielką uwagą i uznaniem¹⁴.

II. ZALETY YOUCATU

Cennym i – jak się wydaje niezbędnym – narzędziem „radosnej ewangelizacji”, której Franciszek poświęcił swoją pierwszą adhortację, jest wydany w 2011 roku katechizm *Youcat*. Oficjalna i zarazem światowa prezentacja katechizmu *Youcat* odbyła się 25 marca w Wiedniu, polska miała miejsce kilka tygodni później – 2 czerwca w sekretariacie Episkopatu Polski¹⁵. Natomiast w sierpniu tego samego roku podczas Światowych Dni Młodzieży nastąpiło uroczyste przekazanie katechizmu młodzieży całego świata. Idea powstania kompendium, które wprowadziłoby młodzież do lektury *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, zrodziła się już wiosną 2006 roku, kiedy podczas spotkania, w którym uczestniczyli ks. Johannes Eltz z diecezji Limburg, Michaela Heereman, ks. Christian Schmitt z diecezji Münster oraz Bernhard Meuser, podjęto decyzję o napisaniu nowego katechizmu. Praca redakcyjna trwała kilka lat, włączono w nią również adresatów książki. Naukowego wsparcia udzielił Michael Langer z Uniwersytetu w Regensburgu, patronat objął metropolita Wiednia kardynał Christoph Schönborn. Katechizm został z dużym uznaniem przyjęty w Stolicy Apostolskiej. Wstęp do *Youcatu* napisał papież Benedykt XVI¹⁶.

Youcat to dzisiaj ogólnokościelny katechizm dla młodzieży, chociaż początkowo jego autorzy nie mieli zamiaru redagować książki o zasięgu światowym. Filmik reklamowy zamieszczony na stronie internetowej Edycji Świętego Pawła (www.edycja.pl), wydawcy polskiej wersji *Youcatu*, wylicza najważniejsze zalety katechizmu:

- Pierwszy katechizm dla młodzieży.
- Odpowiedzi na ważne pytania.
- Współczesny język.
- Kolorowe zdjęcia.

¹⁴ *YouCat ewangelizuje*, http://ekai.pl/wydarzenia/temat_dnia/x39961/youcat-ewangelizuje/, dostęp: 11.09.2013.

¹⁵ Zob. <http://ekai.pl/wydarzenia/polska/x42548/prezentacja-youcat/>, dostęp: 11.09.2013.

¹⁶ Por. A. Kiciński, *Dialog Kościoła z młodymi. Youcat – Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych*, „Katecheta” 55 (2011), nr 9, s. 4–5.

- Dynamiczna grafika.
- Poręczny format.
- Doskonały przewodnik po ścieżkach wiary.

Wymienione w reklamie zalety *Youcatu* wskazują, że jest to publikacja, która może zainteresować młodego człowieka stawiającego pytania o sens życia i szukającego na nie odpowiedzi. Przekonany był o tym także Benedykt XVI, który we wstępie do katechizmu napisał: „Niektórzy mówią mi: *Dzisiejszej młodzieży to nie zainteresuje*. Nie zgadzam się z tym i jestem pewny, że mam rację. Współcześni młodzi ludzie nie są tak powierzchowni, jak ich się o to posądza. Chcą wiedzieć, o co w życiu tak naprawdę chodzi”¹⁷. Przyjrzyjmy się więc poszczególnym walorom katechizmu.

1. PIERWSZY KATECHIZM DLA MŁODZIEŻY

Youcat jest pierwszym w historii Kościoła katolickiego powszechnym katechizmem dla młodzieży o zasięgu ogólnoswiatowym. Został przetłumaczony na kilkanaście języków, także na chiński¹⁸, dzięki czemu może być punktem odniesienia w rozważaniach i dyskusjach na temat wiary niemal na całym świecie. Jest to bardzo istotne, zwłaszcza w czasach powszechnego dostępu do Internetu. Młodzież bardzo chętnie i często „spotyka” się w sieci, na portalach społecznościach, np. na Facebooku, na którym „obecny” jest także *Yuocat*¹⁹. O taką obecność apelował papież Benedykt XVI we wstępie do katechizmu: „Studiujcie Katechizm z zapalem i cierpliwością! Poświęcajcie swój czas! Studiujcie go w ciszy Waszych pokoi, czytajcie go we dwójkę, gdy się zaprzyjaźnicie, stwórzcie grupy i fora, wymieniajcie się przez Internet. Na wszelkie sposoby rozmawiajcie na temat Waszej wiary!”²⁰. Jako pierwszy katechizm dla młodzieży *Youcat* nie jest i nie może być oczywiście konkurencją dla katechizmów lokalnych, nie powinien również zastępować podręczników do nauki religii, lecz je uzupełniać.

¹⁷ Benedykt XVI, *Wstęp*, w: *Youcat polski. Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych*, wyd. II popr., tłum. M. Szczepaniak, Częstochowa 2011, s. 9.

¹⁸ Zob. www.info.wiara.pl/doc/1656052.Youcat-po-chinsku, dostęp: 11.09.2013.

¹⁹ www.facebook.com/YOUCAT.org?fref=ts; www.facebook.com/event-s/479594795397993/?fref=ts; www.facebook.com/profile.php?id=100006086022141&fref=ts, dostęp: 11.09.2013.

²⁰ Benedykt XVI, dz. cyt., s. 9–10.

2. ODPOWIEDZI NA WAŻNE PYTANIA

Okres adolescencji, w psychologii polskiej zwany okresem dorastania, to czas, w którym młodzi ludzie coraz bardziej świadomie poszukują własnej tożsamości, zaczynają stawiać pytania dotyczące problemów egzystencjalnych, szukają sensu życia. Świadomość religijna młodzieży w tym okresie zmierza ku autonomii intelektualnej. Dorastający młodzi ludzie zaczynają wszystko poddawać weryfikacji i krytycznej rewizji, w wyniku której akceptują treści religijne albo je odrzucają²¹. Dlatego bardzo ważne jest towarzyszenie młodzieży w tym trudnym dla niej czasie, wspólne poszukiwanie odpowiedzi na rodzące się wówczas pytania i wątpliwości.

Czy *Youcat* może odgrywać rolę przewodnika w poszukiwaniu odpowiedzi na nurtujące młodzież pytania? Bez wątplenia tak i to z wielu względów. Po pierwsze: *Youcat* został napisany w formie pytań i odpowiedzi, co niewątpliwie ułatwia jego lekturę. Młodzi ludzie, którzy „surfują” w Internecie nawet kilka godzin dziennie, są przyzwyczajeni do bardzo szybkich zmian obrazów, tematów, do pojawiania się nieustannej nowości, dlatego niechętnie czytają długie teksty. Zastosowana w katechizmie forma pytań i odpowiedzi, uzupełniona na marginesach dodatkowymi, krótkimi komentarzami i cytatami, przejrzysty na końcu książki indeks haseł i definicji, pozwalają na stosunkowo szybkie odnalezienie danych zagadnień. Po drugie: zarówno pytania, jak i odpowiedzi zostały zapisane w krótki²², jasny i konkretny sposób. Po trzecie: zawarte w katechizmie pytania wypływają z ludzkich doświadczeń, odnoszą się do współczesnego życia, są więc aktualne i powinny zainteresować młodzież, np. Po co jesteśmy na ziemi?; Dlaczego Bóg chce Kościoła?; Co z osobami homoseksualnymi?; Czy chrześcijanie powinni być pa-

²¹ Por. E. Rydz, *Kształtowanie się religijności młodzieży w wieku gimnazjalnym*, w: J. Stala (red.), *Wychowanie młodzieży w średnim wieku szkolnym*, cz. II – *Wychowanie religijne i katecheza*, (Seria: *Academica*, t. 77), Tarnów 2007, s. 34–35.

²² Ta zwięzłość – zdaniem A. Kicińskiego – może powodować jednak pewne nieporozumienie: „Wiele odpowiedzi skrótowych, zawartych w *Youcacie*, może powodować niepotrzebne zamieszanie. Sami autorzy niekiedy nie bardzo radzili sobie z wyjaśnieniami. Przykładem jest odpowiedź na pytanie: Czy dozwolona jest eutanazja? (*Youcat*, 383). Autorzy zauważają, że pojęcie eutanazji bezpośredniej i pośredniej zaciemnia debatę. I zamiast wykorzystać rozwiązanie sprawdzone, znane z Magisterium Kościoła, na pewno niepotrzebnie wprowadzili rozważania o dopuszczalności eutanazji pośredniej”; A. Kiciński, dz. cyt., s. 8.

cyfistami?; Jak tajemna jest tajemnica spowiedzi?; Co to jest miłość?; Czy ubóstwo i zacofanie to nieusuwalne piętno?; Co Kościół mówi na temat globalizacji?

3. WSPÓŁCZESNY JĘZYK

Aby prawdy wiary mogły dotrzeć do współczesnego człowieka, muszą być wyrażone w języku odpowiadającym współczesnej mentalności. Rozumieli to redaktorzy *Youcatu*, ponieważ do pracy nad katechizmem włączyli jego adresatów. Pierwsza wersja książki była niejako „testowana” w czasie rekolekcji dla młodzieży. Ponadto w dużej mierze to właśnie ludzie młodzi formułowali pytania, które później znalazły się w *Youcacie*²³.

Już na etapie redakcji katechizmu – jak podkreśla Radosław Chałupniak – kiedy dość liczna grupa młodzieży miała możliwość osobistego odniesienia się do prezentowanych treści, niektóre propozycje odpowiedzi musiały zostać na nowo zredagowane. Pewien *żargon filozoficzno-teologiczny*, którym często posługują się zarówno teolodzy, jak i sami katecheci, został poddany korekcie młodych ludzi. Owszem, te *uproszczenia*, czy wręcz *tłumaczenia* na język młodzieży, wiązały się z niebezpieczeństwem pewnych nieścisłości, w sumie jednak zaowocowały większym dostosowaniem treści do percepcji odbiorców²⁴.

Katechizm posługuje się językiem młodzieży, aczkolwiek nie jest pozbawiony wyrażeń teologicznych, czasami trudnych, które wymagają dodatkowego komentarza ze strony katechety. Pewne problemy, zwłaszcza w zakresie zagadnień moralnych, napotkano również podczas przekładu *Youcatu* nie tylko na język włoski, ale także i polski²⁵.

4. KOLOROWE ZDJĘCIA I DYNAMICZNA GRAFIKA

Dużą i znaczącą zaletą katechizmu jest jego szata graficzna, żyjemy dzisiaj bowiem w cywilizacji obrazu, który często „wart jest więcej aniżeli

²³ Por. tamże, s. 5.

²⁴ R. Chałupniak, *Youcat w polskiej katechezie*, „Katecheta” 55 (2011), nr 10, s. 15–16.

²⁵ Zob. A. Kiciński, dz. cyt., s. 7–9; <http://www.edycja.pl/produkty/ksiazki/dla-mlodziezy/youcat-br-katechizm-dla-mlodych-br-wydanie-2>

tysiąc słów". Zastosowana w *Youcacie* szata graficzna zachęca ludzi młodych nie tylko do czytania, ale przede wszystkim do rozważania treści w nim zawartych. W książce zamieszczono wiele kolorowych, bardzo dobrej jakości zdjęć, zarówno reprodukcji dzieł sztuki, jak i zdjęć ilustrujących życie współczesnej młodzieży. Za oryginalne należy uznać schematyczne rysunki, niekiedy bardzo humorystyczne, będące dodatkową ilustracją treści. Niektóre z nich przypominają komiks²⁶. W katechizmie zastosowano ponadto ciekawe i bardzo czytelne „wizualne ustawienie treści [...], które nie przytłacza i nie zniechęca do lektury”²⁷. Jest ono znane młodzieży ze współczesnych podręczników z wielu dziedzin oraz książek popularnonaukowych²⁸. Poszczególne strony *Youcatu* podzielono w taki sposób, że treść zasadniczą (w formie pytań i odpowiedzi) umieszczono w żółtych kolumnach, a na białych marginesach zapisano różne definicje, cytaty z Pisma Świętego, krótkie wypowiedzi znanych osób oraz inne zdania. „Te *perłki* – zdaniem R. Chałupniaka – w wyraźny sposób korelują z katechizmowymi odpowiedziami, ciekawie obrazując i wzmacniając prezentowaną treść”²⁹.

Niebagatelną funkcję pełni także żółty kolor okładki.

Dziś bardziej niż w innych wiekach żyjemy w świecie kolorów. Są one [...] wyrazem oraz odbiciem bogactwa i różnorodności życia ludzkiego, codzienności i święta, smutku i radości. [...] Honoriusz z Autun wyróżniał siedem kolorów i odnosił je do cnót koniecznych dla kapłana: kolor czarny – pokora, biały – czystość, żółty – mądrość, zielony – wiara, niebieski – nadzieja, czerwony – miłość, szary – dyskrekcja³⁰.

Kolor żółty symbolizuje więc mądrość, napawa optymizmem, koiarzy się ze słońcem i jego ciepłem.

5. PORĘCZNY FORMAT

Trudno zgodzić się z wydawcą polskiego tłumaczenia *Youcatu*, że został on opublikowany w poręcznym formacie. Książka ma wymiary

²⁶ Zob. *Youcat polski*, s. 136–137.

²⁷ R. Chałupniak, dz. cyt., s. 16.

²⁸ Por. tamże.

²⁹ Tamże.

³⁰ *Symbole liturgiczne/kolory liturgiczne*, <http://www.tyniec.benedyktyni.pl/ps-po/symbole-liturgiczne-kolory-liturgiczne>, dostęp: 11.01.2014.

12,5 cm x 20,5 cm x 1,5 cm i waży około (aż) 36 dkg. Nie jest to więc poręczny format³¹. Szkoda, że nie ma wersji na urządzenia mobilne (np. format EPUB, MOBI), dzięki którym *Youcat* stałby się bardziej dostępny dla młodzieży chętnie sięgającej dzisiaj po smartfon, tablet, czytnik e-booków aniżeli drukowaną książkę.

6. DOSKONAŁY PRZEWODNIK PO ŚCIEŻKACH WIARY

Youcat to niewątpliwie doskonały przewodnik po prawdach wiary zawartych w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Zdaniem biskupa Marka Mendyka *Youcat*

doskonale trafia do młodzieży, przygotowującej się do bierzmowania, która jest w okresie stawiania ważnych pytań. – W pracy duszpasterskiej bardzo często korzystam z *Youcatu*, jest to znakomita pomoc dla duszpasterzy, pracujących z młodzieżą. W ocenie przewodniczącego Komisji Wychowania Katolickiego publikacja jest również świetnym podręcznikiem katechezy sakramentalnej. – Zachęcam księży, żeby jak najczęściej po ten młodzieżowy katechizm sięgali – powiedział bp Mendyk. Dodał, że obserwuje młodych odbiorców. – Oni szukają skrótów, złotych myśli, dlatego chętnie sięgają po cytaty z Pisma Świętego, Ojców czy Doktorów Kościoła, które są umieszczone na marginesach katechizmu. – Jestem zauroczony katechizmem, to strzał w dziesiątkę – stwierdził³².

Należy jednak pamiętać, że *Youcat* nie może być uznany wyłącznie za „jedną z pomocy do katechezy” i – jak pokazuje praktyka szkolna – dostępną obecnie tylko dla nielicznych, ale powinien być autentycznym źródłem, z którego należy szeroko korzystać w szkolnym nauczaniu religii³³, a zwłaszcza w pracach redakcyjnych nad kolejnymi, nowymi podręcznikami do nauki religii.

---

³¹ Warto w tym miejscu nadmienić, że już prawie 200 lat temu drukowano np. cały *Katechizm Rzymski* w bardzo małym formacie 8 cm x 12,5 cm x 3 cm, waga ok. 26 dkg, zob. *Catechismus Concilii Tridentini*, Paris 1830.

³² Bp Mendyk: *Youcat trafia w dziesiątkę*, www.ekai.pl/diecezje/warszawska/x53784/bp-mendyk-youcat-trafia-w-dziesiatke, dostęp: 11.09.2013.

³³ Por. R. Chałupniak, dz. cyt., s. 12.

III. ZASTOSOWANIE YOUCATU W PODRĘCZNIKACH DO NAUKI RELIGII W GIMNAZJUM

Ze względu na dosyć wysoką – jak dla uczniów – cenę katechizmu (ok. 30 zł) nie należy spodziewać się, że stanie się on dostępną i obowiązkową lekturą dla gimnazjalistów. Należałoby raczej oczekiwać, iż autorzy materiałów katechetycznych zechcą z niego korzystać w swoich publikacjach, na przykład przez wykorzystanie cytatów oraz zastosowane parafrazy. Stąd pytanie o obecność *Youcatu* w podręcznikach do nauki religii w gimnazjum, napisanych zgodnie z nowym *Programem nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach* (2010 r.).

Program wskazuje, że nauka w gimnazjum ma prowadzić do wyznawania i rozumienia wiary oraz systematycznie wprowadzać w historię zbawienia, a przystąpienie uczniów do bierzmowania powinno odbywać się w klasie III gimnazjum lub na początku szkoły ponadgimnazjalnej³⁴. Wtajemniczenie w sakrament dojrzałości chrześcijańskiej i odkrywanie przez młodzież własnego miejsca w Kościele powinno dokonywać się zarówno na lekcjach religii, jaki i w katechezie parafialnej. Rozpoczyna się ono w klasie pierwszej, a następnie jest kontynuowane w klasie drugiej i trzeciej. Nastawione jest przede wszystkim na wprowadzenie gimnazjalistów w wyznawanie wiary, praktykę życia chrześcijańskiego, udział w liturgii i nabożeństwach, modlitwę wspólnotową i indywidualną³⁵. Cele, jakie stawia program, nawiązują do struktury *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, a tym samym i do *Youcatu*, można je krótko scharakteryzować: wyznanie wiary, życie sakramentalne, codzienne życie z Jezusem Chrystusem, modlitwa chrześcijańska. Z tego też względu należałoby oczekiwać, że autorzy podręczników (dla ucznia) do nauki religii czerpią z bogactwa katechizmu *Youcat*. Czy tak jest rzeczywiście, pokazują wyniki analizy wybranych książek do nauki religii w gimnazjum zamieszczone w poniższej tabeli.

---

³⁴ Por. Komisja Wychowania Katolickiego Episkopatu Polski, *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Kraków 2010, s. 9–10.

³⁵ Por. tamże, s. 107.

Zastosowanie Youcatu w wybranych podręcznikach do nauki religii w gimnazjum

Autor i tytuł podręcznika dla ucznia	Nr jednostki lekcyjnej	Youcat (numer lub strona)	
		Cytat	Parafraza, odsyłacz
Z. Marek (red.), <i>Jezus uczy i zbawia. Podręcznik do religii dla I klasy gimnazjum</i> , Kraków 2013.		brak	brak
Z. Marek (red.), <i>Jezus działa i zbawia. Podręcznik do religii dla II klasy gimnazjum</i> , Kraków 2013.		brak	brak
P. Mąkosa (red.), <i>Spotykam Twoje Słowo. Podręcznik do religii dla I klasy gimnazjum</i> , Lublin 2012.	3	s. 342	s. 35
	28	nr 21	
	35		s. 27
P. Tomasik, <i>Twoje Słowo światłem na mojej drodze. Podręcznik do nauczania religii w I klasie gimnazjum</i> , Warszawa 2012.		brak	brak
J. Szpet, D. Jackowski (red.), <i>Aby nie ustać w drodze. Podręcznik do nauki religii dla drugiej klasy gimnazjum</i> , Poznań 2012.	10	nr 203	
	23		s. 198
	30	nr 372	
	35	nr 452	
	46	nr 106	
	10	nr 208	
	14		nr 89
W. Kubik (red.), <i>Jestem z wami. Podręcznik do religii dla klasy II gimnazjum</i> , Kraków 2012.	19		nr 194
	21		nr 208, 217
	22		nr 221, 365
	23		nr 226, 227
	38		nr 348, 352
	39	nr 359	nr 360

W. Kubik (red.), <i>Jestem</i>	43		nr 376, 377
<i>z wami. Podręcznik</i>	44	nr 378	nr 378
<i>do religii dla klasy II</i>	47	nr 456	nr 457
<i>gimnazjum,</i>	59		nr 479
Kraków 2012.			
W. Kubik (red.), <i>Chodźmy razem. Pod-</i>	22		nr 18, 361
<i>ręcznik do religii</i>	33		nr 124
<i>dla klasy III gimna-</i>	34		nr 14
<i>zjum,</i>	44		nr 321, 324
Kraków 2013.			

Co kilka lat publikuje się w Polsce nową *Podstawę programową* i nowy *Program nauczania religii*. Konsekwencją tych dokumentów jest „wymiana” książek do nauki religii dla uczniów i przewodników metodycznych dla nauczycieli wszystkich etapów edukacyjnych, co z kolei implikuje duży wydatek finansowy – także dla rodziców, których dzieci nie mogą korzystać ze „starych” książek. Taka „wymiana” podręczników to dobra okazja, aby w szkolnym nauczaniu religii znalazły się książki nowe, nie tylko pod względem okładki oraz grafiki, ale przede wszystkim nowe pod względem treści i języka przekazu. Przeprowadzona przez nas analiza wybranych podręczników do nauki religii w gimnazjum wydanych po 2011 roku – w którym znalazło się drugie i poprawione polskie wydanie *Youcatu* – pokazała, że jest, niestety, inaczej.

Parafrazując słowa papieża Franciszka, że nie należy prowadzić duszpasterstwa „jak zawsze” (por. EG 33), można postulować, aby nie katechizować „jak zawsze”, tak jak było na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, kiedy religia powróciła do polskiego systemu oświaty. Od tamtego czasu wiele się zmieniło, zmieniła się przede wszystkim młodzież, która coraz bardziej jest zlaicyzowana. Zmieniła się jej mentalność, duży wpływ na zachowanie młodych ludzi i świat ich wartości wywierają nowe technologie, między innymi Internet. Zmieniały się także podstawy i programy nauczania religii. Niewiele jednak zmieniło się w sposobie niesienia młodym ludziom Chrystusa. Wniosek taki nasuwa się po analizie wybranych podręczników do nauki religii. Są one wydane na wysokim poziomie, jeżeli chodzi o stronę graficzną; kolorowe okładki i zdjęcia wewnątrz książek zdają się zachęcać do lektury. Jednakże zarówno sposób przekazu prawd wiary, jak i język podręczników niewiele różni się od tych, które publikowano kilkanaście lat temu. Szkoda, że niektórzy autorzy pomocy katechetycznych nie wykorzystali *Youcatu* nie

tylko w zakresie cytatów i parafraz, ale również „metody”, którą zastosowali autorzy powyższego katechizmu. Można postawić pytanie: Czy autorzy polskich podręczników do nauki religii w czasie prac redakcyjnych konsultowali język książek z młodzieżą, dla której były one pisane? Czy treści zawarte w książkach odpowiadają na aktualne i rzeczywiste pytania młodych ludzi żyjących w XXI wieku? Czy szkolny podręcznik do religii – często niestety jedyna „religijna” książka, którą młodzież posiada – stanowi dobry przewodnik po ścieżkach wiary? Przeprowadzona przez nas analiza podręczników do nauki religii w gimnazjum pokazała, że na powyższe pytania należałoby odpowiedzieć raczej przecząco.

Na uwagę zasługują podręczniki dla klasy II i III pod redakcją ks. Władysława Kubika oraz książka dla II klasy pod red. ks. Jana Szpeta i Danuty Jackowiak, w których zastosowano cytaty i parafrazy katechizmu *Youcat*. Nie są to jednakże podręczniki radykalnie różniące się od tych, które publikowano w poprzednich latach, niemniej zostały wzbogacone o wybrane treści pochodzące z *Youcatu*. W większym jednak zakresie wykorzystano w nich *Katechizm Kościoła Katolickiego*, który jest – zarówno pod względem struktury, jak i języka – zbyt trudny dla młodzieży, o czym dobrze wiedzieli pomysłodawcy i autorzy *Youcatu*. Większym „dynamizmem” i nowością charakteryzuje się podręcznik pod redakcją ks. Pawła Mąkosy; jak na razie napisany, niestety, wyłącznie dla klasy pierwszej i wykorzystujący *Youcat* tylko w czterech miejscach.

IV. WNIOSKI

Istnieje wiele sposobów wykorzystania katechizmu *Youcat* w pracy z gimnazjalistami. Uczniowie na lekcjach religii mogą pracować – indywidualnie lub w grupach – nad jego tekstem, mogą go także czytać w domu, samodzielnie albo z rodzicami. Ważne jest, aby zawarte w katechizmie teksty stały się inspiracją do głębszych przemyśleń i osobistej modlitwy³⁶. Uczniowie zdolniejsi i mający dostęp do Internetu mogą korzystać z oficjalnej strony *Youcatu* (www.youcat.org) oraz pozostałych, na których prowadzi się dyskusję na temat wyznania wiary opartego na katechizmie, np. na *Facebooku*.

---

³⁶ Por. R. Chałupniak, dz. cyt., s. 17.

Warto też zachęcić gimnazjalistów do korzystania z innych publikacji, w tytułach których umieszczono słowo *Youcat*. Nową i ciekawą propozycją jest *Terminarz Youcat* adresowany do młodzieży, której bliskie są kwestie wiary i moralności katolickiej. Publikacja zawiera sigła biblijne, różne ciekawostki, a także wyjaśnienia dotyczące ważniejszych prawd wiary. W tygodniowym układzie każdego miesiąca zaznaczone są święta, imieniny i inne wydarzenia, które mogą interesować młodego człowieka. Terminarz zawiera ponadto dodatkowy plan zajęć oraz dużo miejsca na notatki. Grafiką i kolorowymi zdjęciami nawiązuje do katechizmu *Youcat*. Wydany został w poręcznym formacie³⁷.

Inną ciekawą i wartościową publikacją jest książka *Youcat polski. Modlitewnik młodych* wydana w 2012 roku.

Publikacja – jak zapewnia wydawca – zawiera małą szkołę modlitwy, która odpowiada na pytania o to, w jaki sposób się modlić, gdzie oraz po co, a także gotowy układ modlitw na dwa tygodnie i ponad sto modlitw uporządkowanych tematycznie według tego, do kogo się zwracamy, oraz stosownie do intencji modlitewnych, jakie najczęściej rodzą się w sercu młodego człowieka. Największą zaletą *Modlitewnika młodych Youcat* jest to, że jest on nie tylko zachętą do modlitwy, ale także inspiracją do poszukiwania własnego języka rozmowy z Bogiem. Uznanie *Modlitewnika młodych Youcat* przez młodzież w krajach, gdzie został on już opublikowany, za *nasz modlitewnik* jest jego najlepszą rekomendacją³⁸

Książka zawiera różnorodne modlitwy – dawne i nowe, zaczerpnięte z Biblii oraz z twórczości wielkich autorytetów duchowości. Całość podzielono na dwie części: w pierwszej znajdują się modlitwy poranne oraz wieczorne na dwa tygodnie, a w drugiej modlitwy na różne okazje i w różnych intencjach. Modlitwy zostały starannie wybrane ze skarbca duchowości chrześcijańskiej i mają stanowić dla młodzieży inspirację do własnej modlitwy, zarówno słownej, jak i tej „wypowiadanej” w milczeniu³⁹. Wśród autorów modlitw, ujętych we wykazie na końcu książki, odnaleźć można m.in. papieża Benedykta XVI, św. Bernarda z Cla-

---

³⁷ Por. <http://www.edycja.pl/produkty/kalendarze-i-terminarze/terminarz-mlodych-nowosc/youcat-terminarz-mlodych>, dostęp: 10.01.2014.

³⁸ <http://www.edycja.pl/produkty/ksiazki/dla-mlodziezy/youcat-modlitewnik-mlodych>, dostęp: 10.01.2014.

³⁹ Por. G. von Lengerke, D. Schrömgies (red.), *Youcat polski. Modlitewnik młodych*, tłum. B. M. Kamińska, Częstochowa 2012, s. 8.

irvaux, brata Rogera z Taizé, św. Franciszka z Asyżu, św. Jana Pawła II, św. Katarzyny ze Sieny, Mistrza Eckharda i wielu innych. „Nasz modlitewnik” może dobrze służyć rozbudzeniu życia modlitwy młodych ludzi przez ukazanie jej sensu, piękna i różnorodności. Zastosowana w książce nowoczesna forma i grafika, nawiązująca do użytej wcześniej w katechizmie *Youcat*, stanowi cenne uzupełnienie i ilustrację treści zawartych w *Modlitewniku*, np. przy słowach św. Róży z Limy „Poza krzyżem nie ma innej drabiny, po której można by dostać się do nieba” oraz przy pieśni *Krzyżu Chrystusa, bądźże pochwalony* umieszczono wymowną ilustrację pokazującą krzyż – drabinę łączącą ziemię z niebem⁴⁰.

Przed polską katechezą stoi obecnie ważne zadanie – rozbudzenie wśród młodych życia modlitwy przez ukazanie jej głębokiego sensu. Zadanie to należy uznać za priorytetowe, ponieważ wychowanie do modlitwy napotyka w naszych czasach na szczególne trudności. Uczniowie, nawet gdy są ochrzczeni i pochodzą z tzw. katolickich rodzin, często się nie modlą. Z tego też powodu nie rozumieją jej sensu i nie odczuwają jej potrzeby. Nauczenie dzieci modlitwy to szczególny obowiązek rodziców. Skore jednak nie są w stanie lub nie chcą go wypełniać, zadanie to musi być podjęte na szkolnych lekcjach religii, na których katecheci powinni wprowadzić uczniów w praktykę modlitwy, przekazać niezbędną wiedzę na jej temat i – w kontekście całego depozytu wiary – ukazać jej głęboki sens (por. PDK 27). Cennym, a nawet niezbędnym narzędziem, który może pomóc nauczycielom w realizacji tego zadania, jest niewątpliwie *Modlitewnik Youcat*.

Ponadto warto rozważyć wprowadzenie – analogicznie jak to jest zalecane w klasie IV szkoły podstawowej, w której przewiduje się uroczyste wręczenie uczniom egzemplarza Pisma Świętego⁴¹ – wręczenie katechizmu *Youcat* na zakończenie katechizacji w gimnazjum, kiedy często młodzież przyjmuje sakrament bierzmowania. *Youcat* może być nie tylko ciekawym upominkiem z okazji przyjęcia tego sakramentu, ale – podobnie jak Biblia – cennym drogowskazem, aby w tym dojrzałym życiu się nie pogubić.

Na uwagę zasługuje projekt edukacyjny *Youcat na lekcjach religii*, realizowany za zgodą i aprobatą przewodniczącego Komisji Wychowania Katolickiego Episkopatu Polski bpa Marka Mendyka. Projekt ma na celu przede wszystkim opracowanie scenariuszy lekcji religii dla młodzieży

⁴⁰ Zob. tamże, s. 98.

⁴¹ Zob. Komisja Wychowania Katolickiego Episkopatu Polski, dz. cyt., s. 10.

ponadgimnazjalnej z wykorzystanie książki *Youcat* oraz promowanie tego katechizmu wśród młodych. Na jego realizację przewiduje się 2 lata. Najnowsza publikacja pod redakcją Aleksandry Bałoniak *Lekcje z Youcat. Scenariusze o wyznaniu wiary* jest pierwszym wymiernym efektem tego projektu. Książka zawiera, jak twierdzą jej autorzy, „30 unikatowych scenariuszy o wyznaniu wiary z bogatym materiałem źródłowym”, opublikowanych na 184 stronach⁴². Stanowi podsumowanie wspomnianego projektu, który przez 29 miesięcy realizowany był na łamach miesięcznika *Katecheta*. W przygotowaniu są kolejne tomy na temat celebracji misterium Kościoła, życia w Chrystusie oraz modlitwy chrześcijańskiej⁴³. Należy wyrazić nadzieję, że podobny projekt obejmie również młodzież gimnazjalną.

Streszczenie. Artykuł pt. *Youcat* narzędziem radosnej nowej ewangelizacji, składa się z czterech części. W pierwszej Beata Bilicka w świetle adhortacji *Evangelii gaudium* papieża Franciszka krótko opisuje, czym jest *nowa ewangelizacja*. W drugiej charakteryzuje katechizm dla młodzieży *Youcat*, wskazując przede wszystkim na jego zalety. Kolejna część artykułu zawiera wyniki analizy wybranych podręczników do nauki religii dla gimnazjum, przeprowadzonej pod kątem wykorzystania w nich katechizmu *Youcat*. W ostatniej autorka postuluje potrzebę lepszej recepcji *Youcatu* w katechezie i podaje sugestie, w jaki sposób wykorzystać go w szkolnym nauczaniu religii.

Słowa kluczowe: Nowa ewangelizacja; *Youcat*; Katechizm.

Abstract: *Youcat, a tool of joyful new evangelization.* The article “*Youcat, a tool of joyful new evangelization*” consists of four parts. In the first, in the light of the Apostolic Exhortation *Evangelii gaudium* by Pope Francis, Beata Bilicka briefly describes what a *new evangelization* is. In the second, she characterizes *Youcat* catechism for young people, indicating its advantages. The next part of the article contains the analyzes of selected junior high school religion textbooks, carried out in reference to the use of *Youcat* catechism. In the last part the author advocates the need for better reception of *Youcat* in catechesis and gives suggestions on how to use it in teaching religion at school.

Keywords: New evangelization; *Youcat*; Catechism.

---

⁴² Zob. A. Bałoniak, *Lekcje z Youcat. Scenariusze o wyznaniu wiary*, Poznań 2013.

⁴³ Por. Informacja na okładce miesięcznika „*Katecheta*” 58 (2014), nr 1.

